

Architekt Jurkovič a NVČs v Praze roku 1895

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Letos tomu bude 120 let od konání proslulé Národopisné výstavy československé v Praze (květen – říjen 1895). Reprezentativnímu a finančně nákladnému výstavnímu projektu předcházela intenzivní národopisná činnost v jednotlivých regionech, kde bylo uspořádáno množství národopisných slavností a na 170 krajských výstav. To nejlepší pak bylo představeno na pražské výstavě, jejímž centrem (a vyhledávanou „atrakcí“) byla výstavní vesnice. Skanzen jako „živé muzeum“ pod širým nebem poskytoval návštěvníkům k prohlídce kromě replik autentických lidových staveb – včetně objektů volně inspirovaných lidovou architekturou – také ukázky domácích a hospodářských prací, podomácké výroby a řemesel.

Valaši povzbuzeni úspěchem Umělecké a valašské národopis-

né výstavy na Vsetíně (1892), která byla hodnocena mezi oblastními výstavami jako nejzdařilejší, se rozhodli prezentovat svůj region na pražské NVČs rozsáhlým souborem valašských lidových staveb – tzv. Valašskou osadou.

Výpracováním projektu dědiny pro skanzen v tehdejších Zem-

ských sadech (Královské oboře) v Praze byl jako člen instalačního odboru pověřen mladý slovenský architekt Dušan S. Jurkovič (1868–1947). Stavbu zkrášené verze původní novohrozenkovské roubené chalupy a dalších objektů projektované usedlosti (chlívků, kůlny, stodoly, studny, brány) spolu se stavbami do-

kreslujícími rázovitost valašské vesnice – se sušárnou, krůvčkárnou, pilou, salaši, úly, zvoníčkou i pověstnou hospodou „Na posledním groši“ – provedla stavební a projekční kancelář vsetínského architekta Michala Urbánka, v níž byl Jurkovič jako asistent zaměstnán již od roku 1889. Velkokorysý počín Valachů byl v katalogu pražské výstavy komentován slovy: „*To ubohé, až kdesi u plotu naší národní državy zastrčené Valašsko vystavuje se celou skupinou staveb, kde jiným stačil grunt, statek?!*“

Předlohy pro objekty lidové architektury čerpal Jurkovič z valašského venkova. Odbornou spolupráci mu při přípravě a realizaci poskytl kromě národopisného znalce Josefa Válka i Josef Ország Vranecký st. z Nového Hrozenkova. O tom ale až někdy přistě...

Olga Mehešová, historik umění Muzea regionu Valašsko, Vsetín

Obr.: „Valašská chaloupka“ – dřevěnice, podle níž bylo postaveno obytné stavení na NVČs v Praze. (Fotoarchív MRV)